

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN EDİLGENLİK, GİRİŞKENLİK VE SALDIRGANLIK DÜZEYLERİ İLE BENLİK SAYGILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIPS BETWEEN PASSIVITY, ASSERTIVENESS AND AGGRESSION AND SELF-ESTEEM LEVEL OF UNIVERSITY STUDENTS

Dr.Öğr.Üyesi Aygen ÇAKMAK

Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi Bölümü, Kırıkkale/Türkiye

Doç.Dr. Fatma ELİBOL

Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi Bölümü, Kırıkkale/Türkiye

Doç.Dr. Hande ŞAHİN

Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü, Kırıkkale/Türkiye

Dr.Öğr.Üyesi Seda ÖZKUBAT

Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi Bölümü, Kırıkkale/Türkiye

Article Type : Review Article / İnceleme Makalesi

Doi Number : <http://dx.doi.org/10.26449/sss.960>

Reference : Çakmak, A.; Elibol, F.; Şahi, H. & Özkubat, S. (2018). "Üniversite Öğrencilerinin Edilgenlik, Girişkenlik Ve Saldırganlık Düzeyleri İle Benlik Saygıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", International Social Sciences Studies Journal, 4(24): 5097-5105

ÖZ

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin edilgenlik-girişkenlik-saldırganlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi ve benlik saygısı ile edilgenlik-girişkenlik-saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde öğrenim gören Beslenme ve Diyetetik, Çocuk Gelişimi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon, Hemşirelik ve Sağlık Yönetimi Bölümü birinci ve dördüncü sınıfa devam eden ve araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden toplam 392 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma verileri, araştırmacılar tarafından hazırlanmış "Genel Bilgi Formu", Hedlund ve Lindqvist (1984) tarafından geliştirilen Duyan ve Gelbal(2016) tarafından Türkçeye uyarlanan Edilgenlik-Girişkenlik-Saldırganlık Ölçeği (EGS) ve Rosenberg (1965) tarafından geliştirilen ve Türkçeye uyarlanması Çuhadaroğlu (1986) tarafından yapılan "Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği" kullanılarak toplanmıştır. Elde edilen veriler, Mann Whitney U Testi, Kruskal Wallis- H Testi ve Spearman Korelasyon Katsayısı Önemlilik Testi' kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda üniversite öğrencilerinin sınıf düzeyine göre edilgenlik, girişkenlik ve saldırganlık ölçeği puanları arasında edilgenlik ve saldırganlık alt boyut puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha yoğun saldırganlık duyguları yaşadıkları belirlenmiştir. Beslenme ve Diyetetik Bölümü öğrencileri ile annesi ilkökul mezunu olan öğrencilerin saldırganlık özelliğinin daha yüksek olduğu, benlik saygısı ile edilgenlik, girişkenlik ve saldırganlık ölçeğinin edilgenlik ve saldırganlık boyutlarına ait puanlar arasında negatif yönde, girişkenlik boyutuna ait puanlar arasında istatistiksel açıdan pozitif yönde zayıf bir ilişki saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Edilgenlik, girişkenlik, saldırganlık, üniversite öğrencileri

ABSTRACT

This study aims to examine the passiveness-assertiveness-aggressiveness levels of university students in terms of various variables, and to determine the relationship between self-esteem and passiveness-assertiveness-aggressiveness levels. The study sample consisted of a total of 392 students studying at Kırıkkale University, Faculty of Health Sciences and attending the first and fourth grades of Nutrition and Dietetics, Child Development, Physiotherapy and Rehabilitation, Nursing and Health Management Departments, and who accepted to participate in the study voluntarily. Study data were collected using the "General Information Form" prepared by the authors, Passiveness-Assertiveness-Aggressiveness Scale (PAA) developed by Hedlund and Lindqvist (1984) and adapted to Turkish by Duyan and Gelbal (2016), and "Rosenberg Self-Esteem Scale" developed by Rosenberg (1965) and adapted to Turkish by Çuhadaroğlu (1986). The data obtained were analyzed using Mann Whitney U Test, Kruskal Wallis- H Test, and Spearman

CorrelationCoefficientSignificance Test. As a result of the study, it was determined that there is a statistically significant difference between the passiveness, assertiveness and aggressiveness scores in terms of the subdimensions of passiveness and aggressiveness according to the grade level of the university students, that female students experienced aggressiveness emotions more intensively compared to male students. It was found that the aggressiveness characteristic of the students of Nutrition and Dietetics Department and students whose mothers are elementary school graduate was higher, that there is a statistically weak negative relationship between the self-esteem and the scores pertaining to the aggressiveness and passiveness, positive relationship between self esteem and the score of assertiveness pertaining to the subdimension of the passiveness, assertiveness and aggressiveness scale.

Keywords: Passiveness, assertiveness, aggressiveness, university students

1. GİRİŞ

Bireyler fizyolojik, duygusal ve toplumsal gereksinimlerini karşılamak için çevrelerindeki kişilerle devamlı iletişim halindedirler. Bu iletişim sırasında duygu, düşünce ve ilgiler değişik davranış biçimleri ile ifade edilir (Kutlu, 2009). Kişilerin duygu ve düşüncelerinin ifade edilmesinde üç temel davranıştan söz etmek mümkündür. Bu davranış biçimleri bir doğru üzerinde ele alınırsa; bir uçta edilgenlik, diğer uçta saldırganlık ve ortada da girişkenlik olmak üzere yerleştirilebilir. Edilgen (-), Girişken (+), Saldırgan (-) (Acar, 2008; Duyan ve Gelbal, 2016).

Edilgen sözcüğü Türk Dil Kurumu sözlüğünde “yapılan işten etkilenen, pasif, etken karşıtı” şeklinde tanımlanmaktadır (TDK, 2017). Edilgen bireyler, duygu ve düşüncelerini rahatlıkla ifade edemeyen, diğerleri ile sınır koyma, hayır diyebilme, kendi kararlarını verme konusunda zorluk yaşayan ve kaygılı bireyler oldukları için, öfke ya da yetersizlik duygusunu yoğun bir şekilde yaşamaktadırlar (Duyan ve Gelbal, 2016).

Saldırgan davranışlar, bireylerin kendilerine ve başkalarına zarar verebilecek türden davranışlarını kapsamaktadır (Acar ve ark., 2008). Başka bir deyişle saldırgan davranışlar, bir bireyin birlikte çalıştığı kişilere zarar verme veya rencide etme düşüncesi ile giriştiği çabalar (Baron ve Neuman, 1996). İnsanlar bazı durumlarda beklentilerini gerçekleştiremedikleri zamanlarda hayal kırıklığı, üzüntü, çöküntü ve korku gibi karmaşık duygular hissedebilirler. Bu duygu yoğunluğu içindeki birey, toplumun kabul etmeyeceği bazı saldırgan davranışlar ortaya koyabilir (Koç, 2014).

İngilizce, “assertiveness” kavramının karşılığı olarak kullanılan “girişkenlik” kavramı, kişiler arası ilişkilerin ve etkileşimin sağlıklı olabilmesini sağlayan, başkalarının haklarına saygılı olmayı ve bireyin duygu, düşünce ve inançlarını doğrudan, içtenlikle ve açıklıkla anlatımı içeren bir davranış biçimi olarak tanımlanmaktadır (Jakubowski ve Lange, 1978). Girişken kişiler, birlikte çalıştıkları kişilere etki etmeyi, onları etkilemeyi ve yönlendirmeyi seven, liderlik yetenekleri olan kişilerdir (Zel, 2001). Girişken davranış etkin kişilerarası ilişkileri belirtmektedir. Girişken kişi kendi düşünce ve duygularını sözel ve sözel olmayan bir şekilde belirtirken, diğer kişilerin haklarına da saygılı olup, onları cesaretlendirmektedir (Koçak ve ark., 2014).

Her uçtaki davranışlar da kendini ortaya koymada uygun olmayan davranışlardır. Uygun olan ise kendini ve başkalarını aynı oranda gözeterek davranmaktır (Acar ve ark., 2008). Her üç davranış türüne bakıldığında da benlik saygısı ile doğrudan ilişkili olduğu görülmektedir. Rosenberg (1965), benlik saygısını bireyin kendisine yönelik olumlu ve olumsuz tutumları olarak tanımlamıştır. Benlik saygısı yüksek bireyler daha olumlu kişilik özelliklerine sahipken (duygusal olarak istikrarlı olmak, daha az etkilenebilir olmak, mutlu ve başarılı bir hayata pozitif bir tepki vermek vb.), benlik saygısı düşük bireyler olumsuz kişilik özellikleri taşırlar. Ayrıca yapılan araştırmalarda benlik saygısı yüksek olan bireylerin sosyal ilişkilerinde daha başarılı oldukları ortaya konulmuştur (Cengil, 2009). Bu nedenle bu araştırma genç yetişkinlik döneminde bulunan üniversite öğrencilerinin edilgenlik-girişkenlik-saldırganlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi ve benlik saygısı ile edilgenlik-girişkenlik-saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla planlanmıştır.

2.YÖNTEM

2.1.Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi’nde öğrenim gören Beslenme ve Diyetetik, Çocuk Gelişimi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon, Hemşirelik ve Sağlık Yönetimi Bölümü birinci ve dördüncü sınıfa devam eden ve araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden toplam 392 öğrenci oluşturmuştur. Bu araştırmada, genel tarama modeli türlerinden birisi olan ilişkisel tarama türü kullanılmıştır. İlişkisel tarama modelinde ise, birden fazla değişken arasındaki birlikte değişim olup olmadığını, eğer değişim var ise değişimin derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modellerinden birisidir (Karasar, 2008).

2.2.Verilerin Toplanması

Araştırma verilerinin elde edilmesinde “Genel Bilgi Formu”, “Edilgenlik-Girişkenlik-Saldırganlık Ölçeği” ve “Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği” nden yararlanılmıştır.

Genel Bilgi Formu: Üniversite öğrencilerin bazı sosyo-demografik özelliklerine (sınıf, cinsiyet, bölüm, aile gelir düzeyi, anne-baba öğrenim durumu) ilişkin sorular bulunmaktadır.

Edilgenlik-Girişkenlik-Saldırganlık Ölçeği (EGS): EGS Ölçeği (Personal Asseriton Analysis), Hedlund ve Lindqvist (1984) tarafından geliştirilmiş Duyan ve Gelbal (2016) tarafından Türkçeye uyarlananöz bildirim tarzı bir ölçektir. Bu ölçek, insanların bilgilerini, görüşlerini ve duygularını edilgen, girişken ya da saldırgan bir şekilde ifade edip etmediklerini ölçmek için kullanılmaktadır. İnsanların edilgenlik, girişkenlik ve saldırganlık eğilimini belirlemeyi amaçlayan ölçeğin her bir alt ölçeğinde 10’ar madde olmak üzere toplamda 30 madde bulunmaktadır. Katılımcılardan maddelerde belirtilen her bir ifadeye, “Tam benim gibi = 1”, “Çoğu zaman benim gibi = 2”, “Kimi zaman benim gibi = 3” ve “Hiç benim gibi değil = 4” seçeneklerinden birini seçmesi istenmektedir. Ölçekte yer alan 3,6,11,13,16,21,25,26,27 ve 29. maddeler Edilgenlik Alt Ölçeği’ne, 1,2,4,8,9,14,18,19,20 ve 28. maddeler Girişkenlik Alt Ölçeği’ne, 5,7,10,12,15,17,22,23,24 ve 30. maddeler Saldırganlık Alt Ölçeği’ne ait olup, her bir alt ölçekten alınabilecek toplam puan 10 ile 40 arasında değişmektedir. Ölçekten alınan düşük puanlar, edilgenlik, girişkenlik ya da saldırganlık özelliğinin yüksek, yüksek puanların ise, edilgenlik, girişkenlik ya da saldırganlık düzeyinin düşük olduğu anlamına gelmektedir (Duyan ve Gelbal, 2016).

Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği: M.Rosenberg (1965) tarafından geliştirilen ölçek Çuhadaroğlu (1986) tarafından Türkçe’ye uyarlanmıştır. 63 maddeden oluşan ölçeğin 12 alt testi vardır. Bu çalışmada sadece benlik saygısı alt testi kullanılmıştır.Guttman ölçüm şekline göre düzenlenmiş testte, olumlu ve olumsuz yüklü maddeler ardışık olarak sıralanmıştır. Ölçeğin kendi içinde değerlendirme sistemine göre denekler 0 ile 6 arasında puan almaktadırlar. Sayısal ölçümlerle yapılan karşılaştırmalarda benlik saygısı, yüksek (0-1 puan), orta (2-4 puan) ve düşük (5-6 puan) olarak değerlendirilmektedir. Puanın yüksek olması benlik saygısının düşük, az olması ise benlik saygısının yüksek olduğunu göstermektedir.

2.3.Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin analizi SPSS 21.0 programı ile yapılmıştır. Analizlerde uygun testin seçilmesinde normallik analizi sonucunda ölçek puanının normal dağılım göstermediği belirlenmiş ve bu gerekçe ile parametrik olmayan test tekniklerinin kullanılmasına karar verilmiştir. Gruplar arasında farklılık incelenirken ikili gruplarda normal dağılmayan öğrencinin devam ettiği sınıf ve cinsiyet değişkenlerindeMann Whitney U Testi, ikiden fazla gruplarda ise normal dağılmayan öğrencinin devam ettiği bölümü ve anne-baba öğrenim durumu değişkenlerinde Bonferroni düzeltmeli Kruskal Wallis- H Testi, benlik saygısı ile edilgenlik, girişkenlik ve saldırganlık ölçeğinin alt boyut puanları arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere Spearman Korelasyon Katsayısı Önemlilik Testi kullanılarak analiz edilmiştir.

Tablo 1. Çalışma grubuna ait “Edilgenlik, Girişkenlik ve Saldırganlık Ölçeği” ile Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği “Benlik Saygısı” alt boyutu puanlarına ilişkin normallik testi sonuçları

	Normallik Testi Sonuçları					
	Kolmogorov Smirnov		Shapiro-Wilk			
	Kolomogorov-Smirnov İstatistiği	Sd	p	Shapiro-Wilk İstatistiği	Sd	p
Edilgenlik	0.087	392	0.000	0.978	392	0.000
Girişkenlik	0.071	392	0.000	0.989	392	0.006
Saldırganlık	0.097	392	0.000	0.962	392	0.000
Benlik Saygısı	0.113	392	0.000	0.968	392	0.000

Tablo 1 incelendiğinde, Edilgenlik, Girişkenlik ve Saldırganlık Ölçeği ile Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği “Benlik Saygısı” alt boyutu puanlarınaait normallik testi sonuçlarının normal dağılım göstermediği görülmektedir ($p < .05$). $p > .05$ olması durumunda ise ilgili değişkenin normal dağılımdan geldiği söylenir. Bir değişkene parametrik test uygulayabilmek için normalliğine bakılan değişkenin her grupta normal dağılması gerekmektedir. En az bir grupta bile normal dağılmaması parametrik test kullanılamayacağını göstermektedir. Normallik testi sonucunda, gruplar arasında farklılık incelenirken ikili gruplarda normal dağılmayan öğrencinin devam ettiği sınıf ve cinsiyet değişkenlerindeMann Whitney U Testi, ikiden fazla

gruplarda ise normal dağılmayan öğrencinin devam ettiği bölümü, aile gelir düzeyi ve anne-baba öğrenim durumu değişkenlerinde Bonferroni düzeltilmeli Kruskal Wallis- H Testi kullanılmıştır.

3.BULGULAR

Tablo 2’de araştırmaya katılan çalışma grubu ile ilgili tanımlayıcı bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 2. Çalışma grubuna ait tanımlayıcı bilgiler (n=392)

Değişken	Düzyey	n	%
Sınıf	1. Sınıf	241	61.5
	4. Sınıf	151	38.5
Bölüm	Beslenme ve Diyetetik	68	17.3
	Çocuk Gelişimi	67	17.1
	Fizyoterapi ve Rehabilitasyon	78	19.9
	Hemşirelik	122	31.1
	Sağlık Yönetimi	57	14.5
Cinsiyet	Kız	328	83.7
	Erkek	64	16.3
Aile Gelir Düzeyi	Gelir giderden az	55	14.0
	Gelir gidere eşit	263	67.1
	Gelir giderden fazla	74	18.9
Baba öğrenim	Okuryazar değil	5	2.6
	Okuryazar	7	3.7
	İlkokul	64	33.5
	Ortaokul	35	18.3
	Lise	43	22.5
	Üniversite	37	19.4
	Okuryazar değil	17	8.9
Anne öğrenim	Okuryazar	11	5.8
	İlkokul	104	54.5
	Ortaokul	23	12.0
	Lise	25	13.0
	Üniversite	11	5.8

Tablo 2’de çalışma grubunun % 61.5’inin birinci sınıf, %83.7’sinin kız, % 31.1’inin Hemşirelik bölümü öğrencilerinden oluştuğu görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin % 67.1’i aile gelir durumunu gelir-gidere eşit olarak belirtmişlerdir. Çalışma grubunun % 33.5’i ilkökul mezunu babaya sahipken %54.5’inin annesi ilkökul mezunudur.

Üniversite öğrencilerinin “*Edilgenlik, Girişkenlik ve Saldırganlık*” düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla yapılan çalışma sonuçları aşağıda tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 3. Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin sınıf düzeyine göre Edilgenlik, Girişkenlik ve Saldırganlık Ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin Mann Whitney -U testi sonuçları

Alt boyutlar	Sınıf	N	S.O.	S.T.	U	MWU	
						Z	p
Edilgenlik	1.sınıf	241	210.82	50806.00	14745.50	-3.168	.002*
	4.sınıf	151	173.65	26221.50			
Girişkenlik	1.sınıf	241	195.90	47212.50	18051.50	-0.132	.895
	4.sınıf	151	197.45	29815.50			
Saldırganlık	1.sınıf	241	206.94	49871.50	15680.50	-2.308	.021*
	4.sınıf	151	179.84	27156.50			
Edilgenlik	Kız	328	195.39	64087.00	10131.00	-.441	.659
	Erkek	64	202.20	12941.00			
Girişkenlik	Kız	328	193.07	63328.50	9372.50	-1.358	.174
	Erkek	64	214.05	13699.50			
Saldırganlık	Kız	328	185.78	60934.50	6978.50	-4.251	.000*
	Erkek	64	214.05	16093.50			

*p<.05

Tablo 3 incelendiğinde, üniversite öğrencilerinin sınıf düzeyine göre “Edilgenlik, Girişkenlik ve Saldırganlık Ölçeği” puanları arasında edilgenlik (U=14745.50, p<.05) ve saldırganlık (U=15680.50, p<.05) alt boyut

puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir. Tabloya göre sıra ortalamaları dikkate alındığında birinci sınıf öğrencilerin edilgenlik ve saldırganlık puan ortalamaları dördüncü sınıf öğrencilerinden yüksektir. Ancak ölçekten alınan düşük puanlar, edilgenlik, girişkenlik ya da saldırganlık özelliğinin yüksek, yüksek puanların ise, edilgenlik, girişkenlik ya da saldırganlık düzeyinin düşük olduğu anlamına gelmektedir.

Üniversite öğrencilerinin cinsiyete göre “Edilgenlik, Girişkenlik ve Saldırganlık Ölçeği” puanları arasında saldırganlık ($U=6978.50$, $p<.05$) alt boyut puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir. Sıra ortalamaları dikkate alındığında erkek öğrencilerin saldırganlık puan ortalamaları kız öğrencilerden yüksek olması kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha yoğun saldırganlık duyguları yaşadıklarını göstermektedir.

Tablo 4. Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerin devam ettikleri bölüme göre “Edilgenlik, Girişkenlik ve Saldırganlık Ölçeği”nin alt boyutlarına ilişkin Kruskal Wallis -H testi sonuçları

Alt Boyutlar	Bölüm	N	S.O.	Sd	X ²	p
Edilgenlik	Beslenme ve Diyetetik	68	178.60	4	6.521	.163
	Çocuk Gelişimi	67	182.16			
	Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon	78	220.86			
	Hemşirelik	122	196.41			
	Sağlık Yönetimi	57	201.56			
Girişkenlik	Beslenme ve Diyetetik	68	182.80	4	4.172	.383
	Çocuk Gelişimi	67	215.44			
	Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon	78	206.92			
	Hemşirelik	122	191.39			
	Sağlık Yönetimi	57	187.26			
Saldırganlık	Beslenme ve Diyetetik	68	147.63	4	24.523	.000* 1-5
	Çocuk Gelişimi	67	171.49			
	Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon	78	215.60			
	Hemşirelik	122	210.52			
	Sağlık Yönetimi	57	228.07			

* $p<.05$

Tablo 4’de görüldüğü gibi, üniversite öğrencilerinin devam ettikleri bölüm ile “Edilgenlik, Girişkenlik ve Saldırganlık Ölçeği” alt boyutlarına ait puanlar arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan “Kruskal Wallis-H” testi sonucunda sadece saldırganlık boyutu sıra ortalamaları arasındaki fark ($X^2 =24,523$; $p<.05$) istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere “Mann Whitney-U” testi uygulanmıştır. Analiz sonucunda beslenme ve diyetetik bölümüne devam eden öğrencilerin sıra ortalamalarının sağlık yönetimi bölümüne devam eden öğrencilerden daha düşük olduğu belirlenmiştir. Ancak ölçekten alınan düşük puanlar saldırganlık özelliğinin yüksek olduğuna işaret etmektedir.

Tablo 5. Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerin anne-baba öğrenim durumuna göre “Edilgenlik, Girişkenlik ve Saldırganlık Ölçeği”nin alt boyutlarına ilişkin Kruskal Wallis -H testi sonuçları

Alt Boyutlar	Anne Öğrenim	N	S.O.	Sd	X ²	p
Edilgenlik	İlkokul	68	178.60	4	6.521	.163
	Ortaokul	67	182.16			
	Lise	78	220.86			
	Üniversite	122	196.41			
	Üniversite	122	196.41			
Girişkenlik	İlkokul	68	182.80	4	4.172	.383
	Ortaokul	67	215.44			
	Lise	78	206.92			
	Üniversite	122	191.39			
	Üniversite	122	191.39			
Saldırganlık	İlkokul	68	147.63	4	24.523	.000* 1-5
	Ortaokul	67	171.49			
	Lise	78	215.60			
	Üniversite	122	210.52			
	Üniversite	122	210.52			
Baba Öğrenim						
Edilgenlik	İlkokul	118	213.03	3	6.575	.087
	Ortaokul	88	205.22			
	Lise	96	176.69			
	Üniversite	90	187.43			
	Üniversite	90	187.43			

Girişkenlik	İlkokul	118	190.14	3	.727	.867
	Ortaokul	88	203.01			
	Lise	96	199.22			
	Üniversite	90	195.56			
Saldırganlık	İlkokul	118	184.15	3	2.139	.544
	Ortaokul	88	203.40			
	Lise	96	203.62			
	Üniversite	90	198.34			

*p<.05

Tablo 5'te görüldüğü gibi, üniversite öğrencilerinin anne öğrenim durumu ile "Edilgenlik, Girişkenlik ve Saldırganlık Ölçeği" alt boyutlarına ait puanlar arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan "Kruskal Wallis-H" testi sonucunda sadece saldırganlık boyutu sıra ortalamaları arasındaki fark ($X^2 = 24,523$; $p < .05$) istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere "Mann Whitney-U" testi sonucunda annesi ilkökul mezunu olan öğrencilerin sıra ortalamalarının annesi üniversite mezunu olanlardan daha düşük olduğu belirlenmiştir. Ancak ölçekten alınan düşük puanlar saldırganlık özelliğinin yüksek olduğuna işaret etmektedir. Ayrıca üniversite öğrencilerinin baba öğrenim durumunun Edilgenlik, Girişkenlik ve Saldırganlık Ölçeği alt boyutlarına ait puanlar arasında anlamlı bir farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir ($p > .05$).

Tablo 6. Üniversite öğrencilerinin benlik saygısı ile "Edilgenlik, Girişkenlik ve Saldırganlık Ölçeği" alt boyutlarına ait puanlar arasındaki Spearman Korelasyon Katsayısı Önemlilik Testi sonuçları

		Benlik Saygısı	Edilgenlik	Girişkenlik	Saldırganlık
Benlik Saygısı	r	1	-.340	.281	-.105
	p		.000*	.000*	.042*

*p<.05

Tablo 6 incelendiğinde, benlik saygısı ile edilgenlik, girişkenlik ve saldırganlık ölçeğinin puanları arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan Spearman Korelasyon Katsayısı Önemlilik Testi sonucunda edilgenlik ($r = -.340$; $p < .05$) ve saldırganlık ($r = -.105$; $p < .05$) boyutlarına ait puanlar arasında negatif yönde, girişkenlik boyutuna ait puanlar arasında ($r = .281$; $p < .05$) istatistiksel açıdan pozitif yönde zayıf bir ilişki saptanmıştır.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu araştırma, üniversite öğrencilerinin edilgenlik-girişkenlik-saldırganlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi ve benlik saygısı ile edilgenlik-girişkenlik-saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla toplam 392 üniversite öğrencisi üzerinde yürütülmüştür.

Araştırma sonuçlarında üniversite öğrencilerinin sınıf düzeyine göre edilgenlik ve saldırganlık alt boyut puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu ve birinci sınıf öğrencilerinin edilgenlik ve saldırganlık puan ortalamalarının dördüncü sınıf öğrencilerinden yüksek olduğu görülmüştür. Ancak ölçekten alınan düşük puanlar, edilgenlik, girişkenlik ya da saldırganlık özelliğinin yüksek, düşük puanların ise, edilgenlik, girişkenlik ya da saldırganlık düzeyinin düşük olduğu anlamına gelmektedir. Bu durum 4. sınıf öğrencilerinin 1. sınıf öğrencilerine göre duygu ve düşüncelerini rahatlıkla ifade edemeyen, diğerleri ile sınır koyma, hayır diyebilme, kendi kararlarını verme konusunda zorluk yaşayan ve son sınıf olmalarından kaynaklanan daha kaygılı bireyler oldukları için, öfke ya da yetersizlik duygusunu yoğun bir şekilde yaşadıklarını düşündürmektedir. Qaisy (2014) üniversite öğrencileri arasında saldırgan davranışları incelemiş, 3. ve 4. sınıfa devam eden öğrencilerin 1. ve 2. sınıfa devam eden öğrencilerden daha saldırgan tutum içinde olduklarını belirlemiştir. Özellikle 1. sınıfa devam eden öğrencilerin ortama uyum sağlama çabaları nedeniyle diğer öğrencilere göre sınırlı ilişkilerinin olması onların 4. sınıflara göre daha az saldırgan tutumlarının nedeni olarak düşünülebilir.

Araştırmada üniversite öğrencilerinin cinsiyete göre saldırganlık alt boyut puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmekte kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha yoğun saldırganlık duyguları yaşamaktadırlar. Araştırma bulgularımızla paralellik göstermeyen araştırmalar yanında (Tuzgöl, 1998; Başaran, 2008; Koç, 2008; Uğur, 2013; Koç 2014); kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha yüksek saldırganlık puanlarına sahip oldukları çalışmalarda (Kırkbir 2014, Şenyüzlü 2014, Çelik, Zengin ve Baş 2017) bulgularımızı destekler niteliktedir.

Çalışmada öğrencilerin cinsiyete göre girişkenlik alt boyut puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamasına rağmen kız öğrencilerin girişkenlik puan ortalamaları erkek öğrencilerden daha

düşüktür. Ancak ölçekten alınan düşük puanlar girişkenlik özelliğinin yüksek olduğunu göstermektedir. Ekinci ve arkadaşlarının (2013) çalışmalarında kız öğrencilerin atılganlık puan ortalamaları erkek öğrencilerden yüksek bulunmuştur. Uzuntarla ve arkadaşlarının (2016) yaptığı çalışmada da öğrencilerin atılganlık puanları arasında cinsiyete göre fark bulunamamıştır.

Literatürde yapılan bazı çalışmalar bulgularımızı destekler nitelikte olupdeğişik öğretim kademelerinde girişkenlik davranışı açısından cinsiyetler arasında farklılık olmadığı belirlenmiştir (Aydın, 1991; Eskin, 2003; Onur, 2006; Toraman, 2009; Özbülak, Aypay ve Aypay, 2011).

Üniversite öğrencilerin devam ettikleri bölüme göre edilgenlik, girişkenlik ve saldırganlık ölçeğinin sadece saldırganlık boyutunda anlamlı bir fark olduğu; beslenme ve diyetetik bölümüne devam eden öğrencilerin sıra ortalamalarının sağlık yönetimi bölümüne devam eden öğrencilerden daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak ölçekten alınan düşük puanlar saldırganlık özelliğinin yüksek olduğuna işaret etmektedir. Bu sonuç sağlık yönetimi bölümü öğrencilerinin programın gerektirdiği hastane uygulamaları nedeniyle problem çözme ve iletişim becerilerinde yetkinliklerinin saldırganlık özelliklerinde azalmaya neden olabildiğini düşündürmektedir.

Üniversite öğrencilerin anne baba öğrenim durumuna göre edilgenlik, girişkenlik ve saldırganlık ölçeğinin saldırganlık boyutunda farkın anlamlı olduğu ve annesi ilkökul mezunu olan öğrencilerin puanlarının üniversite mezunu olanlardan daha düşük olduğu belirlenmiştir. Ancak ölçekten alınan düşük puanlar saldırganlık özelliğinin yüksek olduğuna işaret etmektedir. Öğrencilerin baba öğrenim durumunun ise hiçbir alt boyutta anlamlı bir fark oluşturmadığı görülmüştür. Gürkan (2016) hemşirelik öğrencilerinin saldırganlık eğilimlerini incelediği araştırmasında annenin ve babanın ilkökul düzeyinde eğitime sahip olmasının yüksek saldırganlık eğilimi için risk faktörü olarak belirlemiştir. Bahadır ve Erdoğan (2016) beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin saldırganlık düzeylerini inceledikleri araştırmalarında öğrencilerin saldırganlık düzeylerinin anne ve baba eğitim düzeylerinde anlamlı bir farklılık oluşturduğunu belirlemiştir. Bulgularımızda ilkökul mezunu anneye sahip öğrencilerin saldırganlık düzeylerinin yüksek olması annelerin çocuk yetiştirmede daha saldırgan, iletişime açık olmayan baskıcı tutumlarını düşündürmektedir.

Araştırmada benlik saygısı ile edilgenlik, girişkenlik ve saldırganlık ölçeğinin edilgenlik ve saldırganlık boyutlarına ait puanlar arasında negatif yönde, girişkenlik boyutuna ait puanlar arasında pozitif yönde zayıf bir ilişki saptanmıştır. Bu sonuç düşük benlik saygısının saldırganlık ve edilgenlik düzeyinde artışa, girişkenlik düzeyinde de azalmaya neden olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Edilgen bireyler, duygu ve düşüncelerini rahatlıkla ifade edemedikleri, hayır diyebilme, kendi kararlarını verebilme konusunda zorluk yaşadıkları ve kaygılı bireyler oldukları için, öfke ya da yetersizlik duygusunu yoğun bir şekilde yaşamaktadırlar (Acar ve ark.2008, Duyan ve Gelbal 2016). Yapılan bazı çalışmalar bizim sonuçlarımızla paralellik göstermekte üniversite öğrencilerin atılganlık düzeyleri ile benlik saygısı arasında ilişki olduğu, atılganlık puanı düştükçe, benlik saygısı puanlarının düştüğü yönündedir (Kutlu ve ark.1997; Özkan ve Özen 2008). Kurtyılmaz, Can ve Ceyhan (2017)'da çalışmalarında üniversite öğrencilerinin benlik saygısı ve sosyal bağlılıklarının sosyal kaygılarını, sosyal kaygılarının da ilişkisel saldırganlıklarını yordadığını belirlemiştir.

Bu sonuçlar doğrultusunda birtakım öneriler sunulabilir. Üniversite dönemi, öğrencilerin akademik başarı kaygısı ve iş bulma, aileden ilk kez ayrılarak farklı bir şehirde tek başına yaşama gibi birtakım stres faktörleri yaratıp öğrencilerin daha edilgen ya da daha saldırgan olma yönünde davranışlar sergilemelerine sebep olabilmektedir. Bu gibi davranışların önlenmesi ile ilgili olarak kişilerarası ilişkilerde etkili iletişim becerilerini kuvvetlendirebilecek birtakım derslerin müfredata eklenmesi, seminer, konferans, panel gibi çalışmaların üniversite bünyesinde artırılması önerilebilir. Bununla birlikte, üniversite öğrencilerinin olumsuz eleştiriler ile baş edebilme, yaşadıkları duygusal problemler, farklı koşullara uyum sağlama gibi durumları kolaylıkla halledebilmelerine destek sağlaması ile ilgili olarak üniversite bünyelerinde psikolojik danışmanlık veren grupların ya da oluşumların kurulmasının desteklenmesi önerilmektedir. Atılgan olmaları beklenen üniversite öğrencilerinin çekingen olmasının yaşam kalitesini olumsuz etkileyeceği, sağlık problemlerine, eğitim hayatında aksaklıklara ve başarısızlıklara yol açacağı değerlendirilmekte olup, öğrenimleri süresince öğrencilere atılganlık eğitimleri verilmesinin, atılganlık eğitiminin seçmeli ders olarak müfredat programına alınması ve eğitim sisteminin öğrenciyi aktif kılacak ve benlik saygısını olumlu yönde etkileyecek nitelikte olması önerilebilir.

Çalışmada yalnızca üniversite öğrencilerine ulaşılmış olması, sonuçların genellenebilirliği açısından önemli bir sınırlılık yaratmaktadır. Bu nedenle sonraki çalışmalarda daha kapsamlı bir örneklem grubuna ulaşılması önerilmektedir. Ayrıca başka sosyo-demografik özellikleri içerecek; şehir, fakülte ve bölümler arasında

öğrencilerin edilgenlik, girişkenlik ve saldırganlık düzeyleri arasındaki farklılığı inceleyecek çalışmaların yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Acar, N. V., Arıcıoğlu, A., Gültekin, F., & Gençtanırım, D. (2008). Üniversite öğrencilerinin güvengenlik düzeylerinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35: 342-350.
- Aydın, B. (1991). Cinsiyet ve cinsiyet rolleri açısından atılganlık seviyesinin incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(3), 25-36.
- Bahadır, Z. & Erdoğan, Ç.H. (2016). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin incelenmesi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi / The Journal of International Education Science*; 3(7): 33-48.
- Baron, R.A & J.H Neuman. (1996). Workplace violence and workplace aggression: evidence on their relative frequency and potential causes. *Aggressive Behavior*, 22: 161-173.
- Başaran, C. (2008). Çeşitli tür liselerde öğrenim gören öğrencilerin saldırganlık düzeylerinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Cengil, M. (2009). Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi I. sınıf öğrencilerinin benlik saygısı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 8(15), 77-102.
- Çelik, A., Zengin, S. & Baş, M. (2017). Sporcu lise öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin belirlenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 2(4): 20-31.
- Çuhadaroğlu, F. (1986). Adölesanlarda benlik saygısı. Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri ABD Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Ankara.
- Duyan, V. & Gelbal, S. (2016). Edilgenlik, girişkenlik ve saldırganlık ölçeği-EGSÖ: Güvenirlik ve geçerlik çalışması. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 10 (4):233-242.
- Ekinci M, Altun ÖŞ, Can G. (2013). Hemşirelik Öğrencilerinin Stresle Başa Çıkma Tarzları ve Atılganlık Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*. 4(2):67-74.
- Eskin, M. (2003). Self-reported assertiveness in Swedish and Turkish adolescents: A cross-cultural comparison. *Scandinavian Journal of Psychology*, 44: 7-12.
- Gürkan, C.Ö. (2016). Hemşirelik öğrencilerinin saldırganlık eğilimleri ve ilişkili faktörler. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi - Journal of Psychiatric Nursing* ;7(2):87-93
- Jabukowski, P. & Lange, A. J. (1978). Responsible Assertive Behavior. USA: Research Press.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Nobel Yayınları, Ankara.
- Kırkibir, F. (2014). Karadeniz Teknik Üniversitesinde okuyan ve üniversiteler arası müsabakalarda yarışan öğrencilerin saldırganlık düzeylerinin araştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Koç, B. (2014). Kişilerarası ilişki tarzlarının saldırganlık ile ilişkisi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 3-4: 160-182.
- Koç, V. (2008). Kişilerarası tarz, kendilik algısı, öfke ve depresyon. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Koçak, B. T., Türkan, N. Ü., & Tuna, R. (2014). Hemşirelik öğrencilerinde girişkenlik düzeyi ile duygusal emek davranışı arasındaki ilişki. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 1(3), 123-129.
- Kurtyılmaz, Y., Can, G. & Ceyhan, A.A. (2017). Üniversite öğrencilerinin ilişkisel saldırganlık ile benlik saygısı, sosyal bağlılık ve sosyal kaygı düzeyleri arasındaki ilişkiler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* ISSN: 1302-1370.7(47):33-52.
- Kutlu Y, Buzlu S, Sever AD, Batmaz M, Pektekin Ç. (1997). İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu öğrencilerinin 4 yıllık eğitim süresi içindeki atılganlık düzeyi ve benlik saygılarının araştırılması. *VI. Ulusal Hemşirelik Eğitim Sempozyumu*. Kıbrıs; p. 244-249.
- Kutlu, Y. (2009). Bir grup öğrenci hemşirede atılganlık eğitiminin etkinliği. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 2(3), 3-11.

- Onur, N. (2006). Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ile atılganlık düzeyleri arasındaki ilişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Marmara Üniversitesi. İstanbul
- Özbulak, B., Aypay, A. & Aypay, A. (2011). Ortaöğretim öğrencilerinin problem çözme ve atılganlık becerilerinin bazı değişkenlerle ilişkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (36), 77-93.
- Özkan, İ. A., & Özen, A. (2008). Öğrenci hemşirelerde boyun eğici davranışlar ve benlik saygısı arasındaki ilişki. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 7(1), 53-58.
- Qaisy, L. M. (2014). Aggressive behavior among the university students. *British Journal of Education, Society & Behavioural Science*, 4(9), 1221-1233.
- Rosenberg, M. (1965). "Society and The Adolescent Self-Image", New Jersey: Princeton University Press.
- Şenyüzlü, E. (2013). Üniversite öğrencilerinde spora katılımın saldırgan davranışlar üzerine etkilerinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- TDK (2017). Edilgen. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts& arama = gts & guid =TDK.GTS.59b0f489099284.39047713. Erişim Tarihi: 13.02.2018
- Toraman, S. Ö. (2009). Bilim sanat merkezlerine devam eden ve etmeyen ilköğretim 12 yaş çocuklarının saldırganlık, atılganlık, çekingenlik ve mizah özelliklerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Tuzgöl, M. (1998). Ana-baba tutumları farklı lise öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ankara.
- Uğur, E. (2013). Lise öğrencilerinin kişilerarası ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaları ve saldırganlık tepkileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Uzuntarla, Y., Cihangiroğlu, N., Ceyhan, S. & Uğrak, U. (2016). Üniversite öğrencilerinin atılganlık düzeylerinin analizi. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 15(2):98-104.
- Zel, U. (2001). Kişilik ve Liderlik. Seçkin Kitabevi, Ankara.